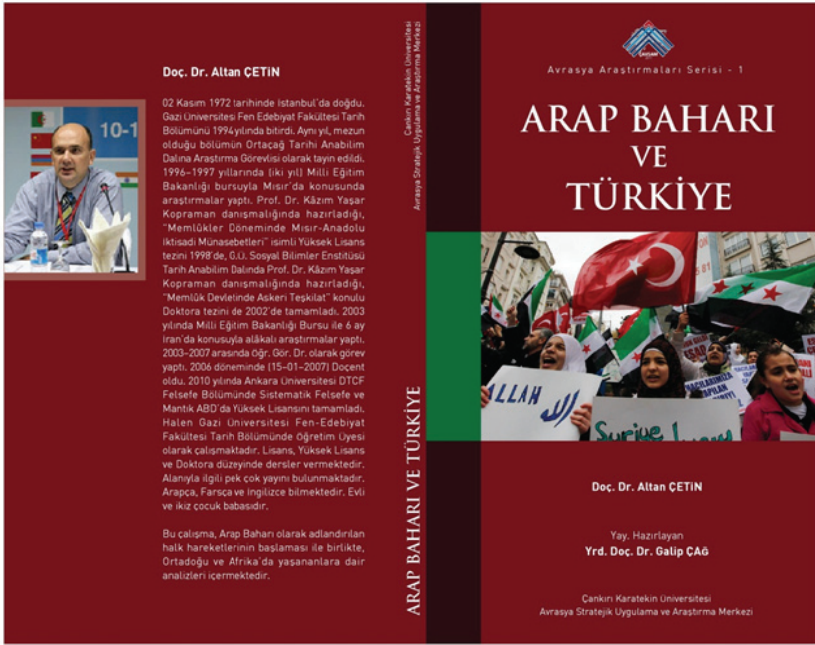

ARAP BAHARI VE TÜRKİYE

Altan ÇETİN, Avrasya Araştırmaları Serisi-I, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Avrasya Stratejik Uygulama ve Araştırmalar Merkezi Yayını, Çankırı 2012, 114 s., ISBN 978-605-62918-0-7.

Galip ÇAĞ¹

18 Aralık 2010'da ilk kez Tunus'ta başlayan ve kısa zamanda Kuzey Afrika ve Ortadoğu'ya kadar ulaşan kitlesel başkaldırı hareketleri daha evvel Prag'da yaşananlara benzeyen şekli dolayısıyla bir anda Arap Baharı olarak nitelendirildi. İlk zamanlarda muhakkak ki bu denli bir tesir, bir domino etkisi yapacağı düşünülemezdi. Ancak bugün birbiri ardına devrilen

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Çankırı - TÜRKİYE
E-posta: gcag@karatekin.edu.tr

hükümetler yeni bir dünya düzeninin de işaretleri oldu adeta. Ve bugün Suriye sınırında yaşananlar Türkiye'nin bu süreçte aktif bir rol üstlenmesini, dahası bölgeye dair doğru tahlil ve stratejiler ortaya koymasını kaçınılmaz kılmıştır.

Arap Baharı Ve Türkiye isimli çalışma olayların artık net sonuçlar doğurmaya başladığı bu günlerde yayınlamış farklı bir eser. Yazarı Doç.Dr. Altan Çetin², Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim üyelerinden. Aynı zamanda Orta Doğu konusunda uzman. Mısır'da ve Ürdün'de bulunmuş, birçok televizyon programında Arap Baharına dair değerlendirmelerde bulunmuş ve bulunmaktadır.

Çalışma; Giriş bölümü ile birlikte yedi bölümden oluşmaktadır. *Giriş bölümünde* yazar Haçlı Seferleri ve Kudüs ilişkisinden yola çıkarak bir tarihi paradigma ortaya koymuş, sonrasında bu yapıyı Avrupa'nın doğuda yaşananlara karşı takındığı tavır üzerinden bir metafor olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla daha bu bölümde çalışmanın Batı siyasal hegemonik düşüncesine karşı bir eleştiri hükmünde olduğu fikri hissedilmektedir. Zira Yazar da bu durumu "*Kudüs metaforu ile Arap Baharında manasızlaşan anlamlar ve kavramlar evrenimize düzen vermek ve değerlerimizi yeniden değerlendirmek adına yaptığımız bu girişte; nihayet, Türklerle Araplar arasında örülen duvarların, zihni blokların ve oluşturulan tarihsel yarguların ötesine geçmek zaruretine işaret edilmesi gerekmektedir. Kudüs Kriterleri, bizim tarihi ve güncel durumumuzu yeniden dizayn edecek bir süreci anlatmalıdır*" şeklinde ifade etmektedir³.

"*Arap Baharı*"nda *Türk-Arap İlişkilerini Oryante Etmek ya da Kavramların Baharı* başlıklı birinci bölümde Altan Çetin öncelikle kavramsal bir giriş ile çalışmaya başlamış, Arap Baharı derken kastedilenin ne olduğunu ve bunun Türk-Arap ilişkilerinin tarihi ardalانىyla olan bağlantısı üzerinde durmuştur. Özellikle kavramın Batı tandanslı versiyonunun gerçekte çelişen noktalarına vurgu yapan yazar kavramın *bir kanadı zamanın ruhuna dokunurken bir yanı ise derin köklerden beslenmelidir. Bu nedenle de düşünce dünyamızın aşkın değerlerini, zamanın idraki ile birleştirip yeni bir varoluş ve birliktelik iradesini oluşturacak kavramları düşünmeye başlamanın zamanı gelmiş görülmektedir*⁴ diyerek de bu düşüncesini ortaya koymaktadır. Bölüm

² Yazının kaleme alındığı sırada Profesör unvanı almıştır.

³ Altan Çetin, *Arap Baharı Ve Türkiye*, Yay. Haz. Galip Çağ, Avrasya Araştırmaları Serisi, I, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Avrasya Stratejik Uygulama Ve Araştırmalar Merkezi Yay., Çankırı 2012, s. 6.

⁴ Çetin, a.g.e., s.10.

çalışmanın çatısını oluşturması açısından mühim teorik bir peyzaj ortaya koymaktadır.

Arap Baharında Zihinleri Oryante Etmek: Tarihin veya Zihinlerin Oryantasyonu başlıklı ikinci bölümde yazar Arap Baharı'na tarihsel bir ön değerlendirme ile yaklaşarak öncelikle meselenin tarihi ardağını değerlendirilmeye almıştır. Bu manada bu bölümün temelinde bir çözümleme ve çözüme dair argüman sağlama çabası olarak değerlendirilmesi doğru bir yaklaşım olacaktır. Ayrıca felsefik ve teorik örüntüsü ile siyasi ve diplomatik olmaktan öte daha derinlemesine bir kurgusal yapının ortaya konması yazarın multidisipliner yaklaşımını yansıması açısından önemlidir. Yazar bu felsefik değerlendirmesini “*bu, ne Türklerin ve Arapların haklılığı ya da haksızlığını sorgulamak ne de işi üçüncü bir unsura havale ederek kolay bir analize girişme hevesidir, bunun ötesinde aktüalitesini yaşadığımız günlerin tarihi ve kültürel muhasebesinin doğru yapılarak tarihin yapıp ettiklerini doğru anlama çabasıdır*”⁵ cümlesi ile özetlemiştir.

Çalışmanın *Ötekiler, Tarih Ve Bugünün Işığında Arap Baharına Bakmak* başlıklı üçüncü bölümü yazarın Çankırı Karatekin Üniversitesi Avrasya Stratejik Uygulama Ve Araştırmalar Merkezi (ÇAVSAM)'nin düzenlediği *Avrasya Akademisi Konuşmaları* başlıklı konferanslar dizisinde yaptığı konuşmanın metnidir. Bu bölümde yazar batının Arap coğrafyasına bakışı, hegamon kavramı ve bölgedeki yansımaları ile Arap Baharı denilen halk hareketlerinin gerçekte nasıl bir ruhsal sürecin eseri olduğu analizlerine yer vermiştir. Özellikle vurgulanan nokta baskı altında tutulan halkların bir noktadan sonra böyle bir tepkisel patlamaya nasıl ulaştığı düşüncesine dair tespitlerdir. “*Bir coğrafyayı öte kılmanın en iyi yollarından birisi o mekânın tarihi ve güncel konumlarını öteki kılmaktır. Öteki kılmak bir yerde adlarla başlar. Bu bakımdan Arap Baharı'nın yaşandığı coğrafya tarihi ve güncel ile Ortaçağ ve Ortadoğu adları üzerinden ötekileştirilmiş bulunmaktadır*”⁶ tespiti bu manada soruna daha en başından nasıl bakılması gerektiğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Çalışmanın buraya kadar ki kısmında yazarın kurduğu teorik yapı geri kalan 3 bölümde özele indirgenmiş ve Mısır, Suriye ve Türkiye üzerinden nihai hükümlere yer verilmiştir. Dolayısıyla özellikle son üç bölümün stratejik düşünce analizleri açısından daha kullanılabilir veriler sunduğu düşünülebilir.

Yeni Düzenin Yeni Devrimleri Ya Da Mısır'ı Anlamak başlıklı dördüncü bölümde Mısır'da yaşananlar tahlil edildikten sonra Batılı güçlerin buraya

---

⁵ Çetin, a.g.e., s. 31.

⁶ Çetin, a.g.e., s. 42.

olan yaklaşımlarının aslında nasıl bir gayenin ürünü olduğu değişik kaynaklara yapılan atıflarla ortaya konarken özellikle İsrail'in bölgedeki konumuna dair tespitler dikkat çekicidir. “*Modern dünya ise hemen kalkanları kaldırdı. “Aman dediler İsrail’e bir şey olmasın, Mısır İran olmasın, İhvan başa geçip de Mısır’ı Ortaçağ karanlıklarına sürüklemesin.” İslamofobia bağlamındaki kontrollü dönüşüm söylemleri hemen tezgâha sürüldü. Sokaklarda hak ve hukuk için bağırان insanlar ve küresel gerçekler arasında kalan bir Mısır vardı. Batı tarihi ve ananevi itiyadâtıyla derhal gardını almıştı⁷”* gibi değerlendirmeler oldukça cesur ve ezber bozucu bir usulle dile getirilmiştir.

Suriye bahsi özellikle son günlerde yaşanan ve gittikçe şiddetlenen süreçte olaylar daha bu denli şiddetlenmeden ortaya konması açısından ciddi bir öngörü eseridir. *Demokrasi, özgürlük gibi kavramların kült olduğu!, halk kavramının devrim manasına dönüştürüldüğü bir çağda halkın bu söylemleri karşısında hala soğuk savaş stratejileri uygulamak ne yazık, ne gaflet! Bu neyin inadı, ölenlere de rahmet. İnsanın aklına Thomas Hobbes’un devlet ve halk algısı geliyor. Her zaman haz peşinde olan ve acıdan kaçan bencil varlık olan insan; hayatını sürdürme ve güce kavuşma arzusuyla ölüm korkusuna kapılıp güvenlik endişesiyle doğal haklarından vazgeçip özgürlüğünü devreder ve hâkimin sustuğu yerlere özgürlüğünü hapseder. Bu özgürlüğün sınırı devlete yönelik bir algının oluşmasıdır⁸* diyor bu bölüm de yazar ki bu dahi halk hareketinin sebebi, öte yandan da Esed’in uzlaşmaz ve halka karşı tavrını ortaya koyması açısından kıymetli bir değerlendirmedir.

Son bölümde daha evvel kendisi ile gerçekleşen bir mülakatın yansımalarına yer veren yazar burada oldukça nokta sorulara Türkiye ne yapmalıdır? Sorusunun cevabını aramaktadır. Bir nevi son söz hükmündedir. Ve burada artık net bir şekilde Arap Baharı kavramının ortaya çıkışı, sebepleri, sonuçları ve ileriye dönük öngörülerini sıralar.

Arap Baharı Ve Türkiye isimli eser bugünün en güncel ve geleceğe dönük çok fazla şeye gebe hadisesine oldukça entelektüel bir yaklaşım. Yazarın tarihçi kimliğinin yanında felsefe eğitimi almış olması öte yandan bölgede uzun süreli bulunuşu çalışmayı daha da etkili kılmakta. Bu açıdan bakıldığında farklı bir bakış açısının yakalanması noktasında eserin faydalı bir çabanın ürünü olduğu net bir şekilde görülmektedir.

---

⁷ Çetin, a.g.e., s. 71.

⁸ Çetin, a.g.e., s. 84.